

Acésta f6ia ese
cate 3 c6le pe 'luna
si costa 2 florini v. a.
pentru membrii aso-
ciatiunei, 6ra pentru
nemembrii 3 fr.
Pentru strainatate
1 galbenu cu porto
postei.

TRANSILVANI'A.

Abonamentul se
face numai pe cate
1 anu intregu.
Se abonedia la Comi-
tetulu asociatiunei in
Sibiuu, s6u prin posta
s6u prin domni co-
lectori.

F6ia Asociatiunii transilvane pentru literatur'a romana
si cultur'a poporului romanu.

Nr. 20.

Brasiovu 15. Octobre 1877.

Anulu X.

Sumariu: Idei fugitive despre industri'a de casa si industri'a mica. (Fine.) — Notiuni relative la economi'a sociale si la istori'a civilizatiunei in Transilvani'a. — Discussiune istorica interessanta din societ. academica. — Procesu verbale. — Bibliografia.

Idei fugitive despre industri'a de casa si industri'a mica (Fine.)

Femeile n6stre inca totu mai au si preste 6rna multu de lucru; ele hecela, peptina, torcu, urdiescu si tiesu la pensa ori la panura, dupa aceea se punu pe inalbite si cusute; portulu loru nationale cu multimea de colori si figuri antice, adesea classice si excelente, cere diligentia multu mai mare c6a dela femeile magiare si sasesci. C6tu tiene „Ti6r'a Oltului,“ „Ti6r'a B6rsei,“ cu regiunea deintre Oltu si Ternav'a mare, femeile n6stre tiesu at6ta pensa si panura, in c6tu comerciantii dela Brasiovu mai cumpara dela ele pe fia-care anu in val6re p6na la 100—150 mii d6 florini si o transp6rta p6na preste Dunare. In strai6e (ti6le) de lana si de amestecatura, in cov6ra ordinare si mai bune, in ti6le de cai, in zablai6e si desagi etc. se invertu numai in Brasiovu preste $\frac{1}{2}$ de milionu. Dara de es. industri'a strai6loru de c6ti-va ani inc6ce este combatuta tar6 de industri'a plaponeiloru. Ce ar costa inse pe femeile n6stre, c6a se invetie a face plapone, c6a se nu le mai p6ta aduce nimeni de pe la Vien'a? Nimicu nu le costa; ele sunt destepte dela natura si ambitio6se destulu, pentru c6a se'si mesure poterile cu ale nemti6iceloru si slovaceloru. D6ca porturile se schimba, isi voru schimba si ele speci'a de industria si modulu de a lucr'a, 6ra de industri'a domestica nu se voru lasa.

Scopulu nostru supremu in ac6sta cestiune de vi6tia trebue se fia, c6a pre c6tu numai sufer6e condi6iunile climatice si 6resi-care legi ale esteticeii, poporulu nostru se'si conserve portulu propriu, pe care'lu p6te silu scie face in familia, c6a se nu dea bani pe elu; totu-odata, c6a din materiile crude pe care i le produce natur'a, se prefaca pre c6tu se p6te mai multe in manufacturi, spre a le da val6re d6ca s'ar potea, indiecita si insutita. Dv6stra ati vediutu acea catrintia, a carei frumsetia te prinde de ochi. Ea c6a lana simpla tragea abia 1 punctu; s'a vendutu inse cu 4 fl. Dara acelea stergarie (in Romani'a le dicu marama) de borangicu (metasa alba, cruda), acea invelit6ria de capu, care sta asia de bene femeiloru dela Sacele si dein Schiaii Brasiovulu, c6a la nesce D6mne dein vechime, c6tu costa

unulu de acelea? C6te 10 pana la 18 florini. Unu covoru de m6sa, care tragea 6 puncti, s'a vendutu cu 30 fl. Fabriccele sciu face deintr'unu kilo de inu, dentele de 100 fl. si dein 150 kilo de trentie, albe charthia fina de cigareta in val6re de 80 fl. Noi inse nu pretindemu minuni de acestea dela industri'a domestica; ceremu numai, c6a se dedamu pe poporu, c6a se'si dica in t6te dilele indata dupa Tatalu nostru: Siese dile se lucramu, apoi se adaoge invetiatur'a angliloru: Timpulu este banu.

Noi cu industri'a n6stra de casa ar trebui se fimu cu at6tu mai mandrii, c6a d6ca aceea existe talis qualis, meritulu unicu si eschisivu este alu poporulu. Nimeni pe lume si nici-unu gubernu nu si-a datu vreodata cea mai mica osten6la de a invetia pe poporulu romanescu la vreo arte, la vreo profesiune; toema dein contra, au existatu pana mai deunadi legi severe, chiaru barbare, privilegiuri egoistice, neumane, care opria strinsu pe romanu dela invetiarea oricarei profesiuni. Deci d6ca poporulu romanescu isi cultiv6 si conserv6 industri'a sa domestica antica, ac6sta se intempl6 in mani'a legiloru si cu infruntarea barbariei. Pana in anii absolutismulu se confisc6 pens'a si panur'a femeiloru satene, care se incumet6 se aduca spre vendiare pe la cetatile sasesci, si numai la tergu de ti6ra potea se vendia intr'o singura di. Se mai p6te mira cineva, c6a acea industria domestica a remasu totu cea primitiva, candu amu avea mai virtosu se ne miramu, c6a ea mai existe, si ca pe femeia romana o ai vediutu in trecutu, precumu o vedi pana in dio'a de astadi, merg6ndu la lucrulu campulu cu furc'a de torsu in br6fu.

Asociatiunea n6stra transilvana pentru literatur'a si cultur'a poporulu si-a luat intre altele si acea problema spre deslegare, c6a se impinga pe una parte a tenerimeii la invetiarea profesiuniloru merunte, la inbraciosiarea acelor ramuri de industria, pe care nou6 pe vine se o numjmu in ac6sta ti6ra, industria sas6sca, din cauza mai virtosu, c6a apr6pe numai sasii au avutu privilegiu pe ea. Manufacturele sasesci avusera cautare stralucita in cursu de seculi, pre c6tu timplu privilegiulu esclusivu era aparatu cu sabia, 6ra sisthem'a prohibitiva a statulu s6u nu suferea se intre de airea manufacturi, s6u c6a le in-

carcă cu vami enorme, in catu la rari ómeni le dá man'a cá se le aduca dein strainatate. Era inse si portulu diverselor clase de poporu regulatu totu prin legi si regulamente municipali, prin urmare nu era permis se se pórte care cumu voiá cá in dilele nóstre, si s'au vediutu casuri, de es. in Brasiovu, pe la inceputulu acestui seculu, candu unu comerciante sasu adusese femeiei sale una parechia de pantofi dela Vien'a, in care ea mersese la baserica in dio'a de pasci; dara prefectulu cetatiei (Bürgermeister, Oberrichter) a confiscatu acei pantofi indata dupa esirea deiu baserica. Stible cu lustru (vachsuite) inca era opritu o porta sub pedepsa de a descultia pe calcatoriulu de privilegiu prin manile hoheriului, cá se fia rusîne ómeniloru „a incaltia ciobóte frantiosesci.“ Acea rigóre observata pe la cetati si oppide cu respectu la portulu diverselor classi de locuitori se esplica, precumu atinseiu mai in susu, din statutele si regulamentele municipali si ale corporatiuniloru. In càtu pentru locuitorii comunelor rurali, adeca pentru poporulu agricultorulu, portulu era regulatu prin edictulu 47 din an. 1650 (Aprobat. C. P. art. V.*). Observandu bine vomu afla, cá acea lege isi esercità influenti'a sa pana in dilele nóstre asupra industriei transilvane; cà-ci a interdice locuitoriloru cá se nu cutedie a porta vestmente de panura colorata, nici caciula captusita de 1 florinu (dupla és forintos süveget), nici camasia de pensa subtire (gyolcs inget), nu semnifica mai puçinu decâtu a smanci din man'a femeiloru tóte acelea plante si scórtie de arbori, cu care sciu ele colora torturi, a condamna pe poporu, cá inseilandu càte una piele cruda de miel se o numésca caciula si se o traga pe urechi, in fine a constringe pe agricultori cá se se lasa de cultivarea inului, pentru ca femeile se nu póta tiese pensa fina. Totu ce s'au facutu in decursulu secoliloru pe acestu terrenu preste voi'a acelei legi, dà testimoniu pentru poterea de viétia a poporului si elasticitatea spiritului seu.

Pe langa reminiscentie de acestea, eu unulu nu me miru, cá de una parte industri'a sasésca in Transilvani'a remase in cód'a toturorulu, éra de alt'a, cá fruntasii poporului secuiescu de càtiva ani incóce lucra in secu voindu a introduce si popularisa industri'a domestica. Pana se cugete ardeleni la reforme, popórale civilisate ale Europei esira inaintea nóstra cu unu seculu si mai bine. Ele inse nu ne lasara nici pe noi in pace, ci spargèndu cá prin farmecu prin ruginitele nóstre institutiuni, ne desbracara successive de portulu albu si ne inbracara in colori variate, ne descultiara de opinci si ne detera stible; sfarmara multime de resbóie primitive si ne invelira corpulu in bumbacarii subtirele, aprópe transparente. Corporatiunile sasesci se spulberara, legile respective remasera in desvetudine.

* Paraszt ember és béres szolga, posztó ruhát, nadrágot, csizmát, dupla és forintos süveget, gyolcs inget viselni semmiképen ne mérészeljen.

Aici stamu astadi, éra conditiunile in care ne aflamu pe terenulu industriei sunt destulu de triste. Cu acestea voi se dicu, cá déca pe una parte a tenerimei nóstre o indireptamu spre inbraciosiarea industriei mici, precumu si trebue se facemu cu orice pretiu, se o invetiamu totu-odata, cá cu atàta càtu va invetia in patri'a nóstra, nu póte se ajunga la nu sciu ce perfectiune, nici se combata concurenti'a, ci cá are se aspire neincetatu la perfectiune ulterióra.

In càtu pentru industri'a domestica, rogu pe toti dd. membrii acestei asociatiuni, cá prin auctoritatea si esemplulu propriu alu nostru si alu familiiloru nóstre se o incuragiamu si recomandamu in tótu timpulu si pretutindeni la poporu. Se combatemu obiectiunea, cá cutare manufacturi se cumpera cu pretiu multu mai micu din bolte, decâtu ar cósta fácerea loru in casa; cà-ci dilele si órele perdute fóra picu de ocupatiune pentru milióne de braçia costa neasemenatu mai multu pe natiune, mai alesu déca vomu arunca in cumpana si cunoscutulu adeveru: *Ocium pulvinar diaboli*. Tocma pentru acésta, se spunemu totu-odata poporului, cá se nu'si lapede nici portulu cu minte usióra, luandu-se dupa secaturile de mode, alu caroru scopu invederatu este spoliarea popóralorulu si tieriloru agricole. Las' cá multime de porturi europene sunt neasemenatu mai uríte decâtu cele romanesci, dara capulu lucrului la ori-ce portu éste, cá se fia curate in sensulu strictu alu cuventului. Nici chiaru de opincile multu batjocorite se nu ne genamu. Cautati la gruppa oficiariloru dein statulu maiorulu si de adiutanti ai lui Traianu pe colum'n'a lui, cu ce sunt incaltiatu càtiva din ei: cu opinci, fórté comode, usióre si bune la marsiuri lungi. Opinci, sandale, pantofi, papuci numiti astadi stiblette, cisme séu ciobóte, exigentiele climatice si anotimpurile au se decida asupra loru.

Bine se fia intielesu: Nu ceru eu, cá se luamu asupra-ne rol'a fórté ingrata a fabulosului Robinson Crusoe, aruncatu de valuri intr'o insula selbateca. Nu asteptu cá se ne preparamu in familia tóte lucrurile necesarie in viétia; dorescu numai, cá se invetiamu a ne folosí de totu timpulu pusu noue de Ddieu la dispositiune, a'lu capitalisa pentru noi si descendenti nostri in decursulu toturorulu secoliloru.

G. Baritiu.

Notiuni relative la economi'a sociale si la istori'a civilizatiunei in Transilvani'a*).

Introductiune.

Interesele réciproce, bine intielese si adesea vitali ale tieriloru limitrofe pretindu, cá locuitorii lor se le cunósca perfectu si din tóte punctele de vedere.

Tiér'a cunoscuta cu numele seu codificatu in legile sale fundamentali, cá Mare principatu Tran-

Dissertatiune cetita in una din siedintiele publice ale societatei acad. rom. din a. c.

silvani'a, este limitrofa cu Romania pe distanția considerabilă de 94 miliarie austriace, adica spre miédiadi cu Munteni'a pe 60, spre resaritu cu Moldov'a pe 34, la care s'aru mai potea adaoge 8 mil. spre Bucovin'a. Acésta vecinatate intinsa pe una suprafacia atātu de vasta, la prim'a vedere ar da se intieléga tóta lumea, că acești vecini se cunosc perfectu unii pe altii din tóte punctele-de vedere; in realitate inse cunoscinti'a nóstra reciproca este destulu de problematica. Eu inse credu, că in faci'a metamorphoseloru economice si sociali, la care suntemu espusi cu totii chiaru si fóra voi'a nóstra, acésta lipsa de cunoscintia, care a duratu prea peste mesura multu, trebue se fia corrésa si delaturata cu ajutoriulu esperientiei ce avemu se facemu cu faci'a scientiei in mana. Déca popórale acestoru tieri invecinate se cunosc pucinu séu nici-de cumu unele altele; déca comerciulu dintre densele comparatu cu ale altoru tieri vecine de aceeași intindere este neinsemnatoriu, datori'a filoru patriei de ambele parti este a cerceta pedecelé si cauzele izolarei, pe fia-care dupa natur'a lor, cá se scimu ce avemu se îndreptamu si se delaturamu. Acelea pedece s'aru potea resumme in doue classe, adica unele create de omnipotentia mana a naturei, éra altele inventate de ómeni. Pe cele de antaiu ni le face cunoscute geographi'a phisica si topographi'a; pe cele omenesci le invetiamu din istori'a si din statistic'a unei tieri.

Scopulu meu momentanu este, cá se aruncu una privire rapede preste pedecelé phisice, alt'a si mai rapede preste cele omenesci, éra apoi se me restringu la enumerarea aceloru producte si thesaure ale Transilvaniei, care in ori-ce tíera facu basea economiei sociale. Numai atáta pentru astadata; că-ci déca asiú voi se mergu mai departe, nu mi-ar ajunge unu volumu respectabile.

I. Pedece naturali. Suprafaci'a marelui principatu alu Transilvaniei este de 1102·76 miliarie geographice séu 1054·79 austriace patrate, adica camu pe diumetate cātu este Roman'a intréga, alu carei teritoriu se determinase prin tractatulu dela Parisu din 1856 circa cu 2197 mil. geographice séu 120,973 chilometrii □. Acelu teritoriu alu Transilvaniei este nu numai incongiuratu preste totu de munti inalti, dara chiaru interiorulu ei se afla curmatu prin câteva serii de alti munti si dealuri inalte, carii se ramurescu in diverse directiuni, lasandu pe la midiu-locu vali largi si numai ici colea câte unu siesu mai intinsu, éra campii vaste precumu sunt ale Munteniei si ale Ungariei, lipsescu. 34 de munti ai Transilvaniei au inaltimea computata dela nivell'a marei intre 1592 treptatu pana la 5000 de urme, éra alti 38 dela 5000 pana la 8046 urme. Muntii cei mai inalti spre Bucovin'a si Moldov'a sunt: Gutinulu de 4500, Gogósi'a 5038, Lupulu 5201, Ciblesiulu 5756, Ineulu*) la Rodn'a 7159 urme. In Secuime spre Mol-

dov'a avemu Urdícariulu (ungur. Csiljános) de 5098, Alesandru celu mare (ung. Nemere) la Oituzu 5176, Hargitta la Racosiu 5573, Lacatiariu (Lakoczás) la Zabol'a 5641 urme. Spre Munteni'a despartu muntii Ciucasiu de cãtra passulu Buzeu (Bodza) de 6217, Buceciu in districtulu Bârsei 7951·80, Pétr'a-Craiolui la Zernesci spre Rucaru 7101, éra in distr. Fagarsiuului Tatarulu de 6092, Pétr'a-alba 6034, Scar'a 6725, Surulu 7259, Budislaulu 7482, Vêrfulu Url'a 7850; Buteanu la comun'a Arpasiu 7961, Negoiuulu, celu mai inaltu in Transilvani'a 8046 de asupra comunei Cãrtiasiór'a. Dela Oltu spre apusu pe la Sibiu inainte sunt muntii Gausiór'a de 6219·50, Cloubucetu 6499, Negovanu 6782, Frumós'a 7169. Spre Orasteia si Hatiegu, adica spre Banatulu Craiovei, Godeanu 5255, Surianu 6517, Paringulu din susu de Petrosieni 6611, Slavoiu 7670; in regiunea Riului mare Vêrfulu-Petrei 6937, Retezatulu 7854, la fruntaria Scarisiór'a-mare. Spre Banatulu Temisiórei dincolo de Pórta-de feru a Corviniloru, Rusc'a 4306'. Dincolo de Murasiu spre Ungari'a, Muntele mare 5756, Bihari'a de 5828'. Muntii din laintrulu tieriei dela 2000 pana la 4000 urme ii trecemu aci cu vederea. Pe distanția susu aratata, adica cātu tiene dela muntele Scarisiór'a-mare dintre Trãnsilvani'a, Banatu si Olteni'a, giuru-inpregiuru papa susu la muntele Petrosulu dintre Moldov'a, Transilvani'a si Bucovin'a comunicatiunea se intretiene numai prin 13 passuri séu strimtori de munti; dara si acelea sunt pline de obstacule aruncate in calea omului de man'a naturei asia, cātu prin unele strimtori comunicatiunea mai este inpreunata pana in dio'a de astadi cu greutati fórté mari si adesea chiaru cu pericolulu vietiei. Prin cateva strimtori man'a omenésca de mii de ani inca nu a facutu nimicu spre a facilita comunicatiunea. Din acésta cauza câteva se trecu numai pedestru, séu in casulu celu mai bunu calare, si numai prin unele se incumeta ómenii a caletori cu cara construite iu adinsu, spre a poté strabate preste suisie si cline, cumu si alaturea cu precipisse séu abisse ametítorie, dara si acelea caletorii cutediate se intempla singuru in anotimpuri favorabili si anumie vér'a.

Itali'a e despartíta de Galli'a prin Alpi, Spani'a prin Pirenei, Elveti'a este incongiuratu din tóte partile cu munti, dintre çarii cãtiva multu mai inalti decātu ai nostrii. Dara popórale aceloru staturi mai alesu in timpii moderni au facutu sacrificie enorme de bani si de poteri omenesci, spre a sparge prin obstacolele naturei si a facilita comunicatiunea. La noi tocma din contra, interese superiori politice si strategice, cumu si altele religióse, nationali, comerciali, economice si sanitarie, au fostu considerate si adoptate cá totu atâtea cauze de mare inportantia, pentru-cá obstacolele naturei nu numai se nu fia delaturate, ci inca pe unde s'ar potea, se se multiésca si asigure pentru totu venitoriulu. Asia aci urmédia se atingemu pe scurtu pedecelé omeuesci.

*) Pe chartele nemtiesci Kùhhorn.

II. Pana pe la a. 1840 construirea si deschiderea de drumuri asternute, artificiale printre munti, era considerata cá una specie de tradare a patriei. Drumulu inceputu, prin passulu Turnu-rosiu-Caneui sub imperatulu Carolu VI. circa inainte cu 160 de ani, nu e terminatu nici pana astadi; anume comunicatiunea dela Caneni inainte spre Rómnicu e inpreunata la mai multe puncte cu mari pericole. Drumulu dintre passulu Temisiu si Campin'a pe Valea Praovei abia s'a terminatu pe la 1862, dara si atunci nu prea bine. La drumulu dintre passulu Branu si Campulungu se lucra dela 1854, forá cá se fia terminatu. Drumulu celu fôrte periculosu din passulu Oituzu improvisatu pe una distantia mica de trupele rusesci intrate la a. 1849 in Transilvani'a, se pare cá ar astepta cá se'lu continue totu acelea trupe. Aventurile drumului dintre Borsecu si Moldov'a sunt cunoscutu din scrierile poetiloru moldoveni. Passulu Buzelui se afla totu in starea in care fusese pre candu a intratu óstea lui Mihaiu eroulu pe acolo, séu pre candu a esitu óstea lui Emericu Tökölyi din Ardealu.

In a. 1839 una mica societate dela Sibiiu incepu a face mici incercari de navigatiune cu plute pe Oltu pana la versarea lui in Istru. Gubernulu diu Bucuresci isi dedese invoirea sa la acelea incercari. Se spune inse, cá unu fermanu venitu dela Pórt'a otomana puse capetu ori-carei incercari ulterioare si cá din plutele de bradu se formá una cestiune diplomatica pe atata de serioasa, pre catu ea meritá se fia classata intre faptele naive ale Abderitiloru.

Pe la a. 1840 se ridicase cestiunea deschiderei unei comunicatiuni de posta mica intre Bucuresci si Brasioyu numai de doue ori pe septemana, pentru cá scrisorile comerciantiloru si ale familiiloru romanesi care petrecea pe la apele minerali, se nu iucongiure cu post'a agentiei in cate 6 dile pe la Sibiiu la Bucuresci. Dupa incercare de trei luni, cei de antaiu carii protestara contra acelei comunicatiuni de posta, nu au mai fostu auctoritatile turcesci, ci — lucru de necreditu — chiaru comerciantii, carii tie-ne cá scrisorile loru se deschidu la carantina si li se tradéza secretele. Ce e dreptu, pre catu timpu institutulu carantinei se sustienea intru tóta rigórea, scrisorile se desfacea de catra directori si se afumá cu chloru, apoi éra se inchidea cu sigillulu oficiale; éra mai tardiu, forá a se dessigila, se gauria in modu barbaru prin una specie de machina, cá se strabata fumulu. Cu modulu acesta se nimiciá adesea si efecte de valóre, precumu, cambie, bilete de ale bancei austriace, obligatiuni etc.

Din chicanele usitate pe la carantine mai remasese inca numai desbracarea persónelor si lasarea loru in vestmentulu lui Adamu, apoi afumarea toturor obiectelor.

In acelasu timpu se agerise vechi'a lege din seculii trecuti, prin care intrarea calugariloru in Transilvani'a era interdusa neconditionatu, éra cartile romanesi. tocma si cele de rogatiune, se transmitea

dela fruntarie cu spese grele dreptu la guberniulu provinciale, spre a le supune la censura minutioasa, asemenea celei ce domnia pe atunci si in Russi'a. „Se nu deschidemu portile tiei la inemicii nostrii,“ era refrenulu ce se audia de ambele parti.

Cá ce progresse ar potea se face civilisatiunea pe langa conditiuni cá acestea de comunicatiune, este cu totulu de prisosu a mai commenta. Totu asia nu mai voiu se perdu cuvente asupra celoru mai curioase dificultati inpreunate cu scóterea de paspórtu. In fine dupa negociatiuni aprópe infinite, in ultimulu patrariu de secolu totu se mai facu cate ceva pentru facilitarea comunicatiunei, anume prin vre-o trei passuri din cele 13, éra prin unulu are se tréca chiaru si una linia de cale ferata, care ce e dreptu, nu va misca nici unu munte din loculu seu, se crede inse cá totu va mai apropia pe ómeni unii de altii.

Asia se crede. Eu nu sciu. Ceea ce pociu eu se sciu este, cá marele principatu alu Transilvaniei merita se fia nu numai cunoscutu cumu amu dice pe deasupra, cá prin fuga, ei si studiatu conformu regulelor scientiei. Spre a proba ceea ce afirmaiu aci, me voiu margini a cerceta cu acésta ocaziune mai multu numai interesele materiali, pe care le póte, avé ori-care tíera invecinata cu Transilvani'a. Spre acestu scopu voiu descende mai antaiu, condusu de mana prin geologii nostrii, in sinulu pamentului, si numai dupa aceea voiu esi pe suprafacia.

Insusirile geognostice ale Transilvaniei au fostu si pana acumu obiectu de studiu alu mai multor barbati patrioti si alu catoru-va straini, dintre carii nu pucini era insarcinati in epoce diverse chiaru de catra gubernulu centrale din Vien'a, cá se strabata pre catu numai se póte, la tóte ascunsele thesaure ale pamentului Transilvaniei. Resultatele studiului loru se afla tornate in óresi-care sisthema; pe mine inse me-ar duce fôrte departe, déca intr'o simpla disertatiune asiu urmari preste totu sisthemele loru, cercetandu si enumerandu, de exemplu formatiunile primitive si anume de acelea care se afla in Transilvani'a, cumu terciarie, diluviali, alluviali, plutonice, cá-ci acestu studiu cade in competentia barbatiloru de specialitate si anume la noi in a sectiunei scientieloru. Din punctulu meu de vedere alu economiei nationale séu sociale, amu se trecu de-adreptulu la mineralie.

Pucine suntu acelea tieri in Europ'a, care s'aru potea mesura in avuti'a mineralieloru cu Transilvani'a. Voindu a le classifica pe acestea dupa sisthem'a adoptata in chemia, aflamu urmatóriele;

I. Din metalloide. In grup'a Sulfure (putioasa) suntu cunoscutu straturile frumóse cristalisate la Bai'a-spie si la Secarambu, éra amestecatu cu pamentu in straturi mari, in muntele Putorea (Büdös) spre passulu Oituzu, apoi in unele ape minerali. Din grup'a Carbonei se afla graphitu, anthracitu, carbune brunu si turfa la vreo patrudieci de comune; dara numai din stratulu celu immensu invecinata cu

passulu Vulcanului se exploatădia in dilele nóstre cantitati ne mai vedute pana acilea, éra in alte trei tienuturi s'au facutu si se facu incercari cu capitaluri prea modeste. Din grup'a Silicei avemu cristalu la unele locuri fórté curatu, la altele amestecatu; amethystu in diece tienuturi. Cuartiu, din care se compune parte mare a muntiloru nostri primitivi; chalcedonu in diverse parti ale tieriei cu varietatile sale de carniolu, plasma, heliotropu; cremene in stance intregi la mai multe locuri; iaspis, achatu, opalu s. a.

II. Din metale. In grup'a kalium, este salitru (sal petrae) la vreo cinci comune din Secuime. In grup'a Natrium e Chlornatrium, despre care mai la vale vomu memora mai multe, apoi Natron carbonicu in cateva ape minerali. In grup'a Calcium merita tóta attentiuenea frumosulu gipsu cristalisatu dela comunele Secarambu, Ciernau si Sascioru; gipsu mai ordinariu se afla la multe locuri; éra calce in diversele sale varietati, cá pétra de varu propriu disu, cá marmora, creta, stalactitu s. a. se afla in tóte regiunile muntóse in abundantia mare. Din celelalte grupe avemu: Celestinu, strontianitu, magnesia, calce amara, talca, sêrptentinu, augitu, chrisolitu (olivinu), tremolitu, asbestu, acestu din urma la trei comune in comitatulu Hunedórei. La Pianulu romanescu se afla si rubinu. Éra alumine séu pétra acra in statulu naturei aflamu in trei regiuni a le tieriei celu pucinu la 15 comune. Din famili'a zeoliteloru avemu siepte specii; din famili'a argilei séu lutului 10; din famili'a Feldspatu 11; din a granatelor 5; din a phengiteloru 3; din a petriloru nestimate 2, adeca zirconu la comun'a Pianu si topasu la comunele Porcesci si Gur'a-riului.

Metale grele: Din grup'a Titanu se afla anatas la Rodn'a spre Bucovin'a si rutilu la Pianu. Din grup'a ferului s'au descoperitu pana acuma 16 varietati incependu dela ferulu nativu si curatu meteoricu descopéritu in a. 1852 la comun'a Madarasu si dela ferulu magneticu aflatoriu la vreo 8 comune, pana la ilmenitu si nigrinu. De altumentrea minele de feru se cultiva in Transilvani'a din seculi antehistorici si se continua mai virtosu in muntii de catra Banatulu Craiovei si de catra Ungari'a, ceva si in partea orientala a tieriei spre Moldov'a; nicairi inse nu se exploatădia in portiuni colossali cá in tienutulu Hatiegului si alu Hunedórei, unde se lucra cu capitalu de milíone, atatu la feru, catu si la carbuni de pétra.

Din Manganu suntu 4 varietati; din Cobaltu 3; si Nicolu 2.

Arama curata nativa avemu la Dev'a, Vetienu, St-Dominicu, mai pucina la Secarambu, Bai'a-spriie, Casanesci, Criscioru si in muntele Fericelu la comun'a Poian'a; éra cá minera amestecata cu altele se afla la mai multe locuri. Calitatea aramei transilvane este classata intre cele mai bune din lume.

Bismutu avemu la Zlatn'a in muntele numitu Façi'a-baiei.

Plumbu curatu se afla prea raru, si numai amestecatu in vreo 7 varietati, atatu in muntii apuseni, catu si la Rodn'a, la Zernesci si in Secuime.

Telluru curatu se scóte numai la Zlatn'a, éra amestecatu cu auru si argintu, la alte 2 locuri.

Cositoriu curatu nu se afla.

Zincu in 3 varietati la multe locuri.

Antimoniu totu in trei varietati, se afla in cele mai multe tienuturi metalurgice.

Arsenicu nativu este la Zlatn'a, Secarambu, Bai'a-spriie; éra cá flóre de arsenicu, apoi cá realgaru si cá auripigmentu la 6 comune.

Mercuriu séu argintu-viu nativu la Zlatn'a in muntii Dumbrav'a si la Baboiu; cá miniu (Cinobru) se afla si la Rud'a.

Argintu nativu si amestecatu se scóte si din muntii apuseni dela vreo 12 comune.

Auru nativu se afla in regiunile apusene si septentrionali la vreo 24 de comune. Cultivarea acestui metalu nobile in Transilvani'a se perde cu totulu intru intunereculu secoliloru; se scie numai atata, cá inainte de Daci cultivasera Agathirsii acelea mine de auru, éra romanii lui Traianu au lasatu urme admirabili ale energiei, dara si ale setei loru de auru mai alesu in muntii dela Abrudu, Rosii'a, Zlatn'a, Buciumu, Ofenbai'a, Secarambu, Certesci, Boiti'a etc.; dara si dela romani incóce muntii apuseni ai numitei tieri isi castigasera epithetulu „de auru.“ De 186 ani, de candu Trnsilvani'a in urmarea tractatului dela 1691 cunoscutu sub titlu de „Diploma Leopoldina,“ a devenitu parte constitutiva a imperiului cá principatu autonomu, lucrarea minelor preste totu a fostu incuragiata in mai multe moduri, si auume prin introducerea unei legi montanistice; prin urmare mine de auru s'au deschisu si mai multe. Popolatiunea tienuturiloru muntóse in care se scóte auru, este in partea sa cea mai mare romanésca, adusa de imperatorii romaniloru, dupa cumu se combina din unelé documente istorice, mai alesu din Dalmati'a, adeca totu colonii muntene. Asia unu numeru respectabile de comune romanesci asiediate in acei munti s'au sustienutu preste 1700 de ani cu preferentia din lucrarea minelor, si potemu dice, cá déca nu ar fi venitu preste ele mai de multe ori invasiunile din afara, de care era fortiate a se apara cu armele, locuitorii aru fi potutu fi indestulati cu starea ce'si creasera ei insii prin braçiale loru cele laboriöse; dara si asia, asupriti precumu era, ei pana inainte cu doue decennie trecea intre locuitorii cei mai avuti ai tieriei. In anii din urma inse pare cá tocma pe acea parte a romanimei o ar fi ajunsu o mana neveduta a unei vindicte misterióse, pentrucá dupa cea mai crunta labóre se nu se mai cunósca cu nimicu din ceea ce avea odata. In anii juniei mele nu era lucru raru a vedé, cumu femeia de romanu iti pune de inainte farfuria de auru mas-

sivu, cá se mananci de pre ea, pre candu portulu seu nationale in care ti se presentá, era de o valóre ce rivalisá cu cele scumpe facute dupa modele dileloru nóstre. Inca si pe la a. 1849, pre candu combatea si dd. Adrianu, Al. Golescu, Racovitia, Balaceanu, Dinca s. a. in liniile romaniloru din acelea tienuturi, prosperitatea loru differia fórte multu spre bine de aceea ce se vede astadi. Se mai scóte si in dilele nóstre auru multu din sinulu aceloru munti, si datele statistice oficiali mai noue punu productiunea annale de auru in cifr'a midiulocia la 20 cantarie séu 1000 kilograme. Acelu auru inse dispare fóra urma din pungile locuitoriloru, ne lasandu in locu nici macaru petece de papiru subtire, cunoscute cá bilete de banca.

Aici mai adaogemu, cá in cele mai multe riuri si riuletie ale Transilvaniei apusene si septemtrionale se afla auru curatu, in grauntie, in floricele si arena merunta, din care se si spala multu, mai alesu dupa ploii torrentiali si dupa exundari. Dispare si acesta din tíera pe canale nevediate.

In secolulu nostru s'a descoperitu si platina nativa la Pianu in arina de auru. —

— Din grupp'a resineloru aflamu electru séu succinu, cunoscutu sub numele strainu de chilibaru, la comunele Rechit'a, Beseric'a alba si Glimbóc'a. S'au descoperitu destule urme si de asfaltu, céra de pamentu si pacura.

Sarea comuna. Avuti'a de sare comuna este atátu de mare in Transilvania, in cátu geologii be-trani isi formasera opiniunea, cá cu sarea acestei tieri s'ar potea ajunge populatiunea Europei intregi celu puçinu una miia de ani. Straturile séu vinele de sare stau de una parte in contiguitate cu ale Romaniei, si apoi se intindu preste totu de alungulu tieriei spre Maramurasu, de unde ajungu in Galiti'a la Vielitzka. Din cele siepte saline deschise in diverse timpuri, anume la comun'a Paraid in Secuime, precumu si in laintrulu tieriei aprópe de Sibiiu, apoi la Muresiu, Turd'a, Clusielu (Cosiozna), Sicu, Desiu, doue au incetatu cu totulu de a mai lucra, pen-tru-cá statulu alu carui monopolu este sarea, nu are ce face cu ea. Las' cá se vende fórte scumpa, dara apoi mai suntu vreo 20 de comune, pe unde sarea se vede in suprafacia, éra fóntani de apa sarata suntu aprópe nenumerate, de care locuitorii se folosescu candu cu permissiune de a duce din ea de cate doue ori pe septemana, candu prin prevaricatiune, de si adesea cu pericolulu vietiei. Tienuturi mari ale Ungariei isi sara bucatele cu sare dela Transilvania, platita inse focu de scumpa.

Avuti'a cea mare de minerale se cunósce si din multimea apelor minerali, precumu nu credu se le mai póta avé alta tíera de aceea si intendere in Europ'a. Ape minerali reci si calde, sulfuróse si gazóse, alcalice si sarate, se afla in numeru fórte mare; din tóte inse cele sarate si cele acre suntu mai renumite, dara dintre cele acre abia in 21 de comune suntu

supuse pana acuma la analise chemica vreo treidiece de fóntani. Ape minerali calde inca se afla la vreo sieze comune, inse numai pana la 20—25 graduri Reaumur. Cele sarate se credu a fi tóte din formatiunea terciaria, si coprindu afara de sare comuna (Natron) inca si alte saruri, precumu magnesia, calce cu acidu carbonicu, iodnatrium, bromnatrium, oxidulu de feru. Fontani cu apa amara suntu sieze in diverse parti ale tieriei, sulfuróse la alte sieze, din care numai trei suntu folosite, adeca cele dela Covasu'a, Rupea si Sambateni (Szombatfalva).

(Va urmá).

Discussiune istorica interessanta din societatea academica.

Procesulu verbale alu sectiunei istorice din 5 Sept. 1877.

Membrii presenti: N. Ionescu, V. Babesiu, D. Sturdza, I. Hodosiu, V. Maniu, G. Baritiu si A. Odobescu.

Presiedinte: G. Baritiu.

D. Presiedinte, amintindu cá sectiunea s'a ocupatu iu doue precedinti intruniri cu cetirea celoru mai esentiali parti din elaboratulu venitu si admisu estu-timpu la concursulu premiului Odobescu, sub titlu de: „Cercetari asupra popóraloru carii au locuitu tierile romane de a stanga Dunarii, mai inainte de conquist'a acestoru tieri de catra imperatorulu Traianu; Studii etnografice, filologice si archeologice, si cá, osebitu de acést'a mai multi dintre membri, si anume dnii Ionescu, Maniu, Baritiu si Odobescu, l'au luat in parte, spre mai de aprópe cercetare, deschide discussiunea asupr'a acestui operatu.

D. Babesiu declara cá, dupa cele audite de d-sa in lecturele cate s'au facutu, operatulu i se pare demnu de a fi luat in consideratiune, de óre-ce corespunde cu conditionile concursului, si totu-de-odata se invederédia a fi o lucrare seriósá.

D. Ionescu recunósce asemeni meritele acestei lucrari; lauda mai cu séma metod'a, care este o adeverata demonstratiune scientifica, de si, dupa parérea domniei-sale, pe de-o parte, ea ajunge la o solutiune ce nu 'lu satisface, éra pe de alta, i se aréta a fi urmarita in modu inegale, de óre-ce lucrarea este inceputa cu desvoltari fórte largi, si apoi ajunge pe la fine a se precipita conclusiunea, asia in catu se afla slabita prin acést'a grabire. Caus'a i se pare a fi chiaru insuficienti'a solutiunei, admisa de mai inainte, pe care autorulu n'a potutu se o sustiena pana la fine cu aceleasi desvoltari in argumentatiune.

D-sa intréba inca, déca societatea voiesce se intre indata in desbaterea ideiloru; ceea-ce d-lui crede cá aru fi mai folositoriu, cá-ci scopulu acestui concursu nu póte fi altulu, decatu acél'a de a se da solutiunea cea mai plausibile cestiunei de origine a Daciloru, si a se dice acumu si de catra romani ultimulu adeveru asupr'a loru. Ocasionea i se arata cu atatu mai

favorabile, cu catu avemu in presentia o lucrare facta dupa o metoda adeveratu scientifica si cà aflamu inlesnire de a acredita astu-feliu in publiculu nostru, asemenea cercetari serióse.

D. Maniu constata asemenea, cà adeveratulu meritu alu operatului de facia este metod'a cea rationala pe care o urmédia, si totu-de-odata faptulu cà s'a ocupatu cu tóte ramurile problemei; catu despre conclusiuni, domnia-sa a gasitu numai cateva, la unele din partile constitutive ale lucrarii, si chiaru acolo le-a aflatu fórte pucinu desvoltate. Apoi inca a constatat, cumu-cà autorulu a datu mai multa atentiune Scitiloru decat originea Daciloru; ceea-ce era unulu din punctele esentiali ale subiectului. Cetiune importante este de a se sci, careia din ramurile semintiei indo-europene apartienu Dacii? si intru acést'a d. Maniu se declara nu pe deplinu multiamitu de conclusiunile camu vage si camu dubie ale autorului. Póte asemeni a i se imputa, cà n'a determinatu bine originea unoru popóra, cari si ele au ocupatu parti din Daci'a, precumu Sarmati, Iazigi, etc.

D. Baritiu aduce aminte, cumu cà intr'o scurta precuventare autorulu arata, cà este gata a presenta si unu studiu asupr'a istoriei anticeloru popóra ale Daciei, si cà póte si-a rezervatu desvoltarea conclusiuniloru, pentru acelu operatu accesoriu.

D. Odobescu sustiene, cà acést'a procedere nu aru fi catusi de pucinu legitimata prin espunerea subiectului pusu la concursu.

D-sale inse i se pare cà nu lipsescu catusi de pucinu solutiuni date la problem'a pusa in desbatere; dara ele se afla espresse in modu camu rezervatu si cu o prudentia, cu o modestia, ce i se pare, din contra, demna de lauda. Daca d-sa aru avea observatiuni de facutu autorului, nu aru fi de siguru aceea, cà n'a trasu din studiele sale conclusiuni personali asupr'a materiei; lipsuri i se pare din contra a fi chiaru intr'unele parti ale demonstratiunii. Autorulu a lucratu, cu tóte desvoltarile necesarie si cu o argumentatiune scientifica fórte strinsa, partea intai, consacrata notiuniloru geografice; aci nu are decat a'si esprime satisfactiunea. Cele-lalte doue parti, adeca originile, impreuna cu portiunea filologica si ethnologica, séu probele fisice si morali, se afla intrunite in a dou'a parte; si d-sa constata, cà si d. Ionescu, o precipitare ce i se pare a fi in detrimentulu demonstratiunii. Cu tóte acestea, ocupandu-se de originile poporului dacicu, autorulu a respinsu in modu victoriosu argumentele acelora, cari voiescu a darui pe Geti si pe Daci familiei germanice; nu totu asia de completu i se pare a fi rationamentulu in contra celticismului anticeloru popóra dunarene, in care se tractédia numai despre nepotrivitele analogii de numiri locali si se neglege acelu argumentu trasu de catra unii autori, din númerosele cutrierari ale poporului celticu séu gallicu din Oriente in Occidente si din Occidente in Oriente, unde se pretinde cà elu aru fi lasatu o colonia puternica pe malulu stangu

alu Dunarii de josu. Aci e dara o mica lacuna. Nu totu asia este tractata respingerea teoriei, care voiesce a face din Geti si Daci, parinti ai slaviloru de adi. Stabilindu dara, cà Dacii si afinii loru, Getii, nu puteau fi nici din famili'a germanica, nici din cea celtica, nici din cea slavona, autorulu se folosesc de toti scriitorii antici spre a dovedi, cà densii locuitori ai Daciei, erau inruditi cu Thracii de dincolo de Dunare; si, lasandu sub tacere dovedile de multu tempu produse de catra altii, cum-cà Thracii nu appartineau familiei pelasgo-ellene, d-lui impreuna cu autoritatile cele mai moderne, a formatu din popórale de pre ambele maluri ale Dunarei de josu, o familia cu totulu speciale a semintiei indo-europene. Pana aci nimicu nu este nou; dara scimu cà semintia indo-européna era impartita in doue mari ramuri: cea asiatica si cea européna. Dintre acestea, asiatic'a se sub-impartia in ariana si eranica. Careia din aceste ramuri si sub-impartiri appartinea famili'a thracica séu thraco-dacica? S'a sustienutu, cà Scitii, impreuna cu Getii sí cu Dacii au fostu Erani, si acésta tesa a gasitu aparatori ageri chiaru si in tíera la noi. Autorulu nostru de adi combate acésta teoria intru ceea-ce privesce pe Daci si Geti; elu léga tóta famili'a tracica de ramur'a curatu européna din semintia indo-europena, facundu dintr'ens'a o grupa cu totulu izolata de celti, de germani si de slavoni.

Éta solutiunea noua emisa de autorulu nostru, si sustienuta, paremi-se, cu destule probe ethnografice si filologice.

Daca inse densulu a insistatu asia de multu asupr'a Scitiloru, pe care totusi ii desparte pe deplinu de famili'a tracica recunoscandu'i ca Erani, acést'a o au facutu cá se curme confusiunile ce nascéu din teori'a scriitoriloru cari, facundu din Scitii antecesorii ai slavoniloru si germaniloru, amestecau printre densii pe Dacii si pe Getii nostri. Astu-feliu se curma si mai tare tendintia de a atribui vechiloru locuitori ai tíerei nóstre o origine, sau germanica sau slavóna.

Pre catu inse demonstratiunile de pana aci suntu basate pe argumentatiuni scientifique, cari tóte concurgu la solutiunea propusa de autoru, partea ultima din contra. aceea care se atinge de ethnologia séu de probele fisiologice si morali, si totu de-odata probele archeologice, totu atatu, dice d. Odobescu, aceea parte i se pare insuficiente si precipitata, dupa cumu a si constatat'o d. Ionescu. Autorulu, séu cà a fostu zoritu de timpu, séu cà elementele archeologice (de altmintrelea, trebue se marturisimu, fórte pucinu lamurite pana acumu) 'i-au lipsitu, a gramaditu in ultimele siepte pagine cele mai multe fapte despre religiunea, caracterulu si usurile Daciloru si Getiloru, cari se afla respandite prin autori si pe monumente; d-lui inse a neglesu a le grupa si a le supune la o critica comparativa si amenuntita astu-feliu, incatu dintr'ensele se póta trage dovedi pentru confirmarea teoriei ethnografice, pe care a enuntiat'o si a sprigi-

nit'o mai susu cu indestule dovedi geografice, istorice si filologice. Aci este o necontestata lacuna, care totusi, in starea actuale a notiuniloru n'ostre archeologice, nu se p'ote imputá autorului cá unu defectu respingatoriu. Apoi, mentionandu si óre-cari in-correctiuni de stilu, si mai alesu intrebuintiarea pré frecuenta a unoru galicisimi neautorisati, d. Odobescu conchide, cá acestea din urma suntu negligentie fórte lesne reparabile, si cá din tóte puncturile de vedere, fara de a'si insusi cu totul ideile si conclusiunile lucrarii, d-sa crede cá merita de a fi premiata.

Cátu despre discussiunea in fondu a teoriei despre originea Daciloru, emisa si sustienuta de autoru, dsa este de parere, cá nu in desbateri de câteva óre aci, unde nimeni din noi nu este pregatitu si nu are la indemana unu arsenalu scientificu egale cu acela alu concurentelui nostru, putemu se o intreprindemu cu unu succesu deplinu; ci, publicandu oper'a, dupa ce vomu premia-o, se lasamu si celoru diutre noi cari voru dori, si scriitoriloru competenti din afara, a desbate solutiunile ethnologice propuse de autoru.

D. Sturdza este asemenea de opiniune a se premiá operatulu, inse cu conditiune, ca autorulu se indeplinésca lipsurile si incorectiunile de stilu ce s'au constatatu. Dupa parerea domniei sale, concursulu nu a cerutu o solutiune peremptoria si nerefutabile a unoru cestiuni ethnologice din cele mai complicate. Destulu ne este cá tractatulu ce ni se presenta, e inzestratu cu unu apparatusu si cu o metoda sciintifica pe deplinu satisfacátore; de aceea merita a se premiá, chiaru déca i vomu fi semnalatu tóte obiectiunile n'ostre.

D. Maniu adaoage, cá printre obiectiunile cele mai fundamentali, dupa opiniunea d-sale, este de facutu si aceea, cumu-ca autorulu n'a luat u indestulu aminte analogie de totu feliulu ce existu intre popórale gete, dace, scithe, sarmate si altele din Orientele Europei cu Celtii dela Occidente, analogie cari se invederédia chiaru si in denumirile loru ethnice.

D. Ionescu persiste in ide'a sa de a se desbate chiaru acumu solutiunea, aratandu cá insusi are câteva obiectiuni de a presentá in contra-i.

D. Odobescu spune, cá de si a espresu ide'a cá discussiunea in fondu i se pare de-ocamdata prematura, totusi este convinsu cá si sectiunea, si publiculu, si mai alesu concurentele, voru avea numai se profite din opiniunile ce va emite distinsulu nostru professore de istoria dela facultatea din Iasi.

D. Ionescu spune, cá déca d-sa este de parere a se pune cestiunea pe acestu terenu, caus'a e, cá vede intr'insa o cestiune importante de origine, o cestiune patriotica. Singurele obiectiuni in care se va marginí astadi, ii suntu suscitade de spusele unui scriitoru latinu contimpuranu cu invingatoriulu Daciloru, si carele a si scrisu despre Daci o carte, ce din nenorocire s'a perdatu. Acesta este istoriculu Tacitu, ale carui spuse d-sa totu-déun'a le ia in cea mai de amerunta consideratiune, si carele ne-aru

fi inlesnitu cu totul solutiunea cestiunii, déca amu fi avutu dela densulu, asupra Daciloru, o carte ca ceea ce posedemu asupra Germaniloru. In acésta lipsa inse, dn. Ionescu va cautá se'si formédie din cartea esistente a lui Tacitu unu criteriu, spre a judecá ideile emise in operatulu ce ne-a venitu la concursu.

In timpulu lui Tacitu, Dacii ni-se presentau sub unu indoitu aspectu; mai antaiu ca unu poporu consolidatu in portiunea occidentale si nordica a Daciei, avendu cetati, o capitala si institutiuni ale sale; éra pe de alta parte, ei ni se arata intr'o fase de expansiune, cucerindu séu aliandu si pe vecinii loru si totu-deodata combatendu marea potere a imperiului romanu. Astu-feliu cumu ii gasimu in Tacitu*), ei de siguru, nu suntu germani, precumu nu suntu germani nici vecinii loru Sarmatii, si nici alte popóra orientali pe care ei le-au subjugatu, fiindu tóte, ne dice ér Tacitu, mai dispuse a se supune altoru natiuni, decátu cumu erau germanii. La acesti Daci gasimu o capitala cu unu nume compus din numirea ethnica a doue popóra vecine; Sarmizegetusa, in care se recunósce numele sarmatiloru si alu getiloru. Óre nu poté trage concurentele nostru de acolo o dovéda, cumu-cá populatiunea antica a teriloru n'ostre era formata din o aglomeratiune de nationalitati diverse?

Aceste nationalitati (care nu erau germanice) aveau de siguru unu caracteru pucinu determinatu, se aratau dispuse a incercá influentie straine, si a suferi juguri straine; unele din ele, mai in contactu de aprópe cu grecii, s'au elenisatu; altele au statu mai barbare, dara neputendu resiste romaniloru, s'au retrasu in mare parte din naintea invasiunii loru.

Cu tóte acestea, acele natiuni n'au potutu se péra cu totul, se se evaporedie; déca o parte din ele a remasu in Dacia, lasandu caracterele loru distinctive chiar si unora din locuitorii actuali ai teriloru romane, ceilalti, din contra, cei mai multi, s'au retrasu printre fratii loru dela resaritu si dela nordu,

*) D. Ionescu intemeiédia opiniunile emise de d-sa, pe urmatóriile citatiuni din Germani'a lui Tacitu:

„Germania omnis a Sarmatis Dacisque mutuo metu aut moribus separatur . . .

„Ipsam Rheni ripam haud dubie Germanorum populi colunt, Vangiones, Tribocci, Nemetes . . .

„ . . . in commune Hertham, id est terram matrem colunt . . .

„Juxta Hermunduros Narisci, ac deinde Marcomanni et Quadi agunt.

„Nec minus valent retro Marsigni, Gothini, Osi, Buri; terga Marcomannorum Quadorumque claudunt . . .

„Gothinos gallica, Osos pannonica lingua, coarguit non esse Germanos, et quod tributa patiuntur; partem tributorum Sarmatae, partem Quadi, ut alienigenis important.

„Peucinorum, Venedorumque et Fenorum nationes Germanis an Sarmatis ascribam, dubito.

„Peucini, quos quidam Bastarnes vocant, sermone, cultu, sede ac domiciliis ut germani agnant . . . connubiis mixtis nonnihil in Sarmatarum habitum foedantur. . .“

printre sarmati, printre scithi. Si ce suntu acei sarmati, acei scithi? Negresitu, dice dn. Ionescu, aceia sunt stramosii slaviloru de adi. Asia dara teori'a tracica, sustienuta de concurentele nostru, i se pare d-sa totu asia de neadmisibile, cá si esistentia unei limbe dacice, de óre-ce acei Daci n'au potutu vorbi alta limba, decatu unu dialectu primitivu si póte hibridu alu familiei scithice séu paleo-slavice. Intemeindu pe cuvinte de acésta natura, respingerea conclusiuniloru la care ajunge autorulu operatului, dn. Ionescu se unesce inse, cá densulu se fia premiata, recunoscéndu superioritatea metodei sciintifice cu care se serve, dara emitiendu opiniunea, ca si sciintia si metod'a sa suntu mai pre susu de ingeniositatea solutiunii pe care o propune.

Dn. Maniu nu se póte uni cu ideile dlui Ionescu asupra naturei ethnice a daciloru, cu atatu mai pucinu, ca testulu lui Tacitu nu ne duce nici macaru la probabilitatea asemenuirii loru cu slavii; dlui nu admite dara nici pe Daci, nici pe Sarmati, a fi fostu popóra slavone, ci este de parere ca si unii si altii au fostu mai probabile celti séu galli, precumu si populatiunile getice, congenerii loru, cari au ocupatu ambele tiermuri ale Dunarii de diosu. Inca odata, cu acésta ocaziune, d-lui semnaléda cá regretabile lacuna in operatulu concurentelui faptulu, ca nici a facutu mentiune despre stabilirea celtiloru pe tiermulu stangu alu Istrului.

D. Sturdza, nu admite nici d-sa, ca popórale gete si dace se fia apartienutu familiei slavone. D-sa nu se simte pregatitu spre a combate cu argumente istorice acésta teoria, dara emite ide'a, cumu-cá dupa legile ethnologice, fisiologice si limbistice, crede cá, daca Dacii aru fi fostu slavi, poporulu si limb'a nóstra nu aru fi lipsitu de a se slavonisa cu totulu, atunci candu, peste pucini secolu dela Traianu, populatiunea tieri nóstre s'au aflatu in contactu strinsu cu popóra slave séu pe deplinu slavonisate. Toemai fiindu-cá elementulu care s'a contopitu in elementulu latinu alu coloniiloru traiane era contrariu slavoniloru si germaniloru, toemai de aceea poporulu romanu a aflatu in sinesi o extraordinaria putere de resistentia in contra germanisarei si slavonisarei. Acea fortia de oppunere nu a existatu la Bulgari, cari de si Turani de origine, au adoptatu totu complexulu vietii slavonesci, pe candu energiculu elementu romanu a gasitu intr'unu altu si mai energicu elementu locale (acela alu Daciloru) o taria cu totulu esceptionale.

D. Odobescu, mantienendu reservele personali ce a facutu dela inceputu in privintia desbaterii asupra teoriei de origine, crede cá argumentele produse de d. Ionescu nu suntu toemai bine intemeiate. Aceste argumente se potu resume in trei puncturi:

I. Numele capitalei Daciloru, Sarmizegetus'a, dovedesce, dupa d. Ionescu, o aglomeratiune de popóra din aceeaasi familia, supuse séu aliata Daciloru. Dara cine ne spune, cá in acésta denumire locale este vorb'a de Sarmati si nu de unu personagiu ore-care

numitu Sarmis, precumu gasimu in autorii vechi regi cu acestu nume, la Geti si la Thraci? In ori-ce casu, numele Getiloru figuréda si elu in cuventulu Sarmizegetusa, si d. Ionescu insusi s'a plansu intr'un'a din siedintiele trecute, cum-cá autorulu desparte pré tare pe Geti de Daci. Apoi e necontestatu, dupa tóte isvórele antice, cá Getii suntu inruditi cu Thracii. Dupa teori'a d-lui Ionescu, atunci locuitorii antici ai aprópe-intregei peninsule balcanice aru fi slavoni. Nu crede cá d-lui va impinge conclusiunile d-sale pana la acésta extremitate.

II. D. Ionescu face din caracterulu umilitu si servile pe care Tacitu ilu atribue veciniloru orientali ai Germaniloru, unu criteriu distinctivu alu popóraloru slavone. Ele se voru simti pucinu lingusite de acésta atribuire; in ori-ce casu ea nu se póte aplica Daciloru, cari, dupa nenumerate incredintiari ale autoriloru latini, au fostu cei mai cerbicosi si mai semeti protivnici ai poporulu romanu.

III. D. Ionescu pretinde cá n'a potutu esiste o limba dacica. Adeverulu e, cá pucine suntu cuvintele si numele proprii cari ne-au remasu dela acestu poporu; dara cate suntu, ele invederatu nú apartienu nici familiei limbistice germane, nici celei slavone. Din contr'a, atatu elementele filologice, eatu si cele fisiologice, archeologice si geografice, ne intemeiéda a sustiné, cumu-cá a existatu o familia speciale de popóra indo-europene in partea sudu-ostica a Europei; si cá acésta familia, fiindu póte mai pucinu numerósa si mai pucinu culta de-catu cele ce o impresurau, au ajunsu cu timpulu a se dissolve in sinulu altoru natiuni mai energice si mai culte, lasandu numai urme isolate despre densa. In speciale la noi populatiunea antica, daca si geta, cáta a remasu printre colonii romani, a incercatu influintia romanitatii, si abia s'au mai pastratu unele indicie fórté vage ale existentiei sale, in sinulu poporulu romanu, indicii pe care nu este pentru noi fora de importantia de a le culege cu mare atentiune. Concurentele nostru a intratu pe acésta cale, si trebue se-i tienemu séma de silintiele sale, chiaru si daca n'a potutu realisá pe deplinu program'a intru ceea-ce privesce notiunile, inca asia de confuse, ale archeologiei dacice.

D. Presiedinte, constatandu cum-cá mai toti membrii presenti ai sectiunei au recunoscutu merite suficiente in operatulu de facia, spre a fi propusu la premiarea sa de catra societate cu premiulu instituitu de d. Odobescu, considera votulu sectiunei ca si datu in acésta privintia, si invita pe d. Odobescu a redacta procesulu verbale alu siedintiei de adi, si a'lu presenta societatii in calitate de raportoru, cu conclusulu: de a se accordá premiulu Odobescu in suma de doue mii cincisute lei (2500) autorulu, care a tramisu operatulu portandu dreptu devisa, urmatórea frase din Cicerone: „Sequimur probabilia, nec ultra quam id, quod verisimile occurrerit, progredi possumus, et refellere sine pertinacia et refelli sine iracundia parati sumus.“

Ca puncte accessorii, sectiunea istorica exprime dorinti'a ca, deca se voru aproba de catra societate conclusiunile sale:

I. Se dea cetire in plenulu societatii capitolului VIII.: „Getii si Dacii“ (pag. 56—64 b.) cu conclusiunile dela pag. 676;

II. Se se tiparésca operatulu in Analele societatii, dupa ce se va indreptá stilulu si se voru completa partile semnalate cá insuficienti, sub supraveghierea sectiunei istorice, cu réserva de a consimti la acést'a autorulu.

In privinti'a partii istorice pe care o anuntia autorulu ca pregatita, sectiunea istorica isi reserva de a o lua in cercetare, candu i va veni dinainte.

Siedinti'a se ridica sér'a la 6½ ore.

Presiedinte: G. Baritiu. Secret. ad-hoc: A. Odobescu.

Nr. 263—1877.

Procesu verbale

luatu in siedinti'a ord. a comit. asoc. trans., tienuta la 15. Sept. 1877 sub presidiulu dlui vice-presiedinte Iac. Bolog'a, fiendu de facia domnii membrii I. Dunc'a, Const. Stezariu cassariu, I. V. Rusu, I. Popescu, I. Preda, dr. Il. Puscariu, George Brateanu si P. Petrescu bibliotecariu.

§ 108. Dn. Iacobu Bolog'a aduce inainte, cá precumu este dejá cunoscutu din diuarie, adunarea gen. a asoc. tienuta la Blasiu a compusu unu nou organu esecutivu alu asoc., respect. nou comitetu, si in fruntea aceluia au alesu de presiedinte, pe prea meritatulu barbatu Tim. Cipariu, ér de v. presiedinte pre d-sa; arata mai departe, cá dupa-ce dn. presiedinte prin script'a, carea se va perlege la rendulu seu, s'au dechiaratu, cá pana candu nu va urmá aprobarea mai inalta, nu póte intrá in afacerile curente ale asoc., sórtea a caditu pre d-sa, cá se conchiame si se conduca acést'a siedintia: viene deci a salutá cu cea mai fratiésca amóre pre membrii presenti, si punendu-le la ánima interesele asoc., ii róga a'si dá totu concursulu posibilu, pentru promovarea afaceriloru acestei institutiuni culturali.

Se iea spre placuta scientia.

§ 109. Totu cu ast'a ocasiune, dn. v. presiedinte notifica, cá dupa-ce nou alesulu secret. II. dr. Ios. Hodosiu absentéza pre cátu-va tempu de aici, cu conducerea afaceriloru secretariali s'au insarcinatu interimalmente protop. I. V. Rusu.

Asemene notifica, cá dupa-ce nou-alesulu comitetu, cumu si oficialii asoc. suntu dejá introdusi primindu'si decretule respective, se voru face dispositiuni, cá se se transpuna charthiele, actele si protococele resp., in primirea nouiloru oficiali, respective a secret. II., controloriului si bibliotecariului.

Se iea spre scientia cu aprobare.

§ 110. In necsu cu dechiaratiunea v. presiedintelui de sub § 108, protop. I. V. Rusu perlege charthi'a dlui presiedinte Tim. Cipariu ddto 8. Sept.

a. c., prin carea acelasiu dechiaru, cá nu va luá parte la asta siedintia, fiendu-cá pana la aprobarea mai inalta, nu póte intrá in functiuni si afaceri curente de ale asoc. (Nr. prot. ag. 258/1877.)

Se iea spre scientia.

§ 111. Trecúndu-se la ordinea dilei, presidiulu recerca pre dn. cassariu a'si presentá raportulu seu. Cassariulu Const. Stezariu perlege raportulu seu despre perceptiunile si erogatiunile asoc. pre tempulu dela adun. gen. tienuta in Blasiu la 5—7. Augustu a. c. pana la siedinti'a presente. Din acelu raportu se constata, cumu-cá in restempulu numitu s'au incassatu la fondulu asoc. 1698 fl. 81 cr. si s'au erogatu 166 fl. 83 cr. (Nr. prot. ag. 261/1877.)

Spre scientia.

§ 112. Totu dn. cassariu perlege raportulu seu despre starea fondului academiei pre tempulu acestei siedintie, din carele se vede, cá acelu fondu are in proprietatea sa 14,725 fl. 52½ cr. (Nr. prot. 262/1877.)

Spre scientia.

§ 113. In necsu cu raporturile cassariului de sub §§-ii 111 si 112 se referéza in specialu despre tacesele incurse la asoc. si la fondulu academiei pre tempulu susu-indigitatu, adeca dela adunarea gen. trecuta pana la siedinti'a presente a comitetului, si anume:

a) Cu ocasiunea adunarei gen. tienute la Blasiu in 5—7. Aug. c. c. au incursu in o obligatiune urb. trans., in 2 actiuni ale Albinei, si in numerariu cu totulu 891 fl. (Nr. 236/1877.)

b) Prin directiunea despart. cerc. alu Sebesiului (IV) s'au tramisu ca bani incursi pentru fondulu a. sociat. cu ocasiunea adun. gen. cerc. tienute la Poian'a in 11. Iuliu a. c. in 2 actiuni de ale banței gener. Transilvani'a si in bani gata 114 fl. 31 cr., ér pentru fondulu academiei 5 fl. (Nr. 231/1877.)

c) Prin directiunea despart. cerc. dela Clusiu (X) s'au tramisu tacse de m. ord. 110 fl. (Nr. 223/1877.)

d) Au mai incursu la asoc. cá tacse de m. ord. pentru diplome si prenumeratiuni la Transilvani'a pre 1877 cu totulu 183 fl. (Nr. prot. ag. 178, 211, 213, 218, 224, 225, 228, 229, 230, 237, 239, 240, 253, 254/1877.)

e) Cá procente obvenitórie cu 1. Augustu a. c. dupa obligatiunile de statu unificate 16 fl. 80 cr., ér dela actiunile banței gen. Transilvani'a 137 fl. 70 cr. (Nr. prot. 232, 234 si 238/1877.)

Se iau spre scientia.

§ 114. Protop. I. V. Rusu referéza asupra conclusiuniloru adun. gen. dela Blasiu de sub Nr. prot. XXX—XXXVII. relative la preliminarea si satorirea bugetului pre an. asociat. 1877/8.

Conformu conclusiuniloru de sub Nr. indigitati, bugetulu asoc. pre 1877/8 s'au satoritu cu urmatórele positiuni:

1)	Remuneratiunea secret. I. cá redact. cu	400
2)	„ „ „ II.	300
3)	„ „ cassariului	200

4) Remuneratiunea bibliotecariului	60
5) Spesele cancelariei	150
6) Pentru scrietoriu	150
7) Chiri'a pentru localitatea cancelariei	100
8) Pentru trebuintile bibliotecii	80
9) Spese extraordinarie	200
10) Pentru 2 realisti stipendiu a câte 70 fl. la olalta	140
11) Pentru 2 elevi la scól'a comerciale stipendiu a câte 70 fl.	140
12) Pentru unu ascultatoriu la academi'a comerciale in Vien'a	400
13) Pentru 4 ascultatori de pedagogia a câte 60 fl., la olalta	240
14) Pentru 2 elevi la scólele agronomice in patria câte 60 fl. la olalta	120
15) Pentru unu gimnasistu din fundatiunea fostului comitatu alu Dobacei	60
16) Pentru unu gimnasistu din fundatiunea Nic. Marinoviciu sen. stipendiu	60
17) Pentru unu gimnasistu din fundatiunea Galliana	60
18) Ajutoriu pentru unu gimnasistu din fundatiunea Emiliu Basiota-Motiu Dembulu	20
19) Pentru sodalii si invetiaceii de meseria	600
20) Pentru invetiatorii distinsi in instructiunea practica a pomaritului si a gradinarit. 4 premia de câte 25 fl. la olalta	100
21) Pentru ajutorarea scóleloru rom. misere	700
22) Pentru infientiarea sectiuniloru scientifice	500
23) Subventiune pentru fói'a asociatiunei	700
24) Pentru servitoriulu cancelariei	180
Sum'a fl.	5660

Sum'a preliminata de adunarea gen. fiendu de 5908 fl. 20 cr., mai remane restu disponibil de 248 fl. 20 cr., carele este de a se folosi spre scopurile asociatiunei pentru an. cur. 187⁷/₈.

Punenduse in ordine la discussiune susu-indigatatele positiuni, pre bacea propuneriloru facúte din partea referentelui respectiv, se iau urmatóriele conclusiuni:

a) Positiunile de sub Nrii 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 22, 23 si 24 se se asemneze la cass'a asociatiunei spre esolvire, dupa modulu indatinatu si pana aci, eventualmente dupa trebuintia si impregiurari, cu observarea la posit. 2, cá competentia obvenitória pe tempulu substituirei fostului de secret. II., se se esolveze in primirea substitutului respectiv.

b) Stipendiale de sub posit. 10, 12, 15 si 16 se se asemneze si pre anulu scolasticu 1877/8 fostiloru stipendiatu pre an. scol. trecut, fiend-cá acelia dupa cumu s'a constatatu din documentele produse, au satisfacutu conditiuniloru recerute.

c) Pentru stipendiale vacante de sub posit. 11, 13, 14 si 17 ajutoriulu de sub posit. 18 si pentru premiale de sub pos. 20, se se publice concursu si

anume pentru stipendia cu terminulu pana la 25. Octombrie c. n. a. c., ér pentru premiale de sub pos. 20, fiendu-cá acelea conformu conclusiunei adunarei gener. suntu de a se distribui numai cu finea anului scol. 1877/8, se va dispune publicarea concursului la tempulu seu.

d) Din ajutoriulu de 600 fl. de sub pos. 19 destinatulu pentru sodalii si invetiaceii de meseria se creara 10 ajutória de câte 25 fl. pentru sodali si 28 ajutória de câte 12 fl. 50 cr. pentru invetiacei, pentru a caroru conferire se se publice concursu cu terminulu de 25. Oct. c. n. a. c.

§ 115. Venindu la discussiune distribuirea sumei de 700 fl. de sub pos. 21 destinata pentru ajutorarea scóleloru romane misere, referentele susu-amentitu propune, cá din acea suma 200 fl. se se asemneze pentru scól'a gr. orient. de fetitie in Campeni, indata ce se va constatá, cumu-ca s'a satisfacutu conditiuniloru prevediute prin conclusiunea adunarei de sub Nr. prot. XXXVIII. Ér in cátu pentru restulu de 500 fl. destinatulu pentru ajutorarea scóleloru romane misere, referentele propune, cá acela distribuinduse in 3 parti egali, se se puna la dispositiunea ven. ordinariate romane din Sibiu, Blasiu si Gherl'a. Facia cu propunerea referentelui dn. membru dr. Puscariu face contrapropunerea, cá adeca din sum'a de 500 fl. una diumetate se se puna la dispositiunea ordinariatului archidiecesanu gr. cat. din Blasiu si a ordinariat. gr. cat. din Gherl'a in parti egali, dupa modalitatea din anulu trecut.

Dupa-ce in decursulu discussiuniloru se mai ivira si alte pareri, in urma dn. consiliariu P. Dunc'a face propunerea, cá se se mai amane deciderea asupra acestui obiectu, cá astfelu se se póta lamuri mai bine cestiunea.

Presidiulu submitendu la votu propunerea dlui cons. P. Dunc'a cá cea mai departata, aceea se primesce cu majoritate de voturi.

§ 116. In necsu cu bugetulu de sub §§ 114 si 115 referentele I. V. Rusu aduce inainte cererea dlui George Popescu, relativa la acordarea unui ajutoriu pentru tiparirea opului seu intitulatu: „Cursu elementariu de istori'a literaturii romane,“ si propune, cá amentit'a cerere se se resolve conformu conclusiunei adunarei gen. de sub Nr. prot. XL.

Se primesce.

§ 117. Referentele da cetire punct. XLIV. din protoc. adun. gen., din carele se constata, cumu-cá dn. presiedinte alu asoc. Tim. Cipariu a donatu cu ocaziunea adun. gen. unu losu de statu in valóre de 500 fl. (seri'a 1001 Nr. de castigu 16 din 15. Martiu 1860) dispunendu, cá acea donatiune se stea sub administrarea asoc., ér venitululu anuale (din couponi) si celu eventuale alu sortirei se se impartia egalemente intre fundulu asociatiunei ca atare, intre fondulu academiiei rom. de drepturi, si intre fondulu teatrului.

Comitetulu iea spre placuta scientia donatiunea

